

**JEWISH TRADITION AND HUMAN DECENCY:
THE PRINCIPLE OF KAVOD HA-BERIYOT
in memory of Gilad Schwartz a"h**

Rabbi Jacob J. Schacter, Yeshiva University

March 22, 2011

דברים א

②

**אלה הרים אשר דבר משה אל-כל-ישראל
בעבר תירון בפרק בערך מול סוף
בז' פארן ובז' חפל ולבו ותארת ורי ובה: ב' אחר
עשרה יום מח'ב רך הר-שעיר עד קרש ברגע:
וניה בארכעים שנה בעשת' עשר חדש באחד
אונקלס**

"אלון חנוך ור' מליל משה אם כל ירושל גברא גזרנו ואכח ייחון אל
ויתבו בכוכבאו וצל לארציו במליאו גלגול ים סוף ק薩ון וטאפעלו אל מא
ובצחורה לארציו אל בלוא וצל וגבורו אונדיב: ב' טהיל טר עד אשר יחן
מיתוב אויח טורא רשות עד רג'ם זיהה: יוננה גארבקין שנין קמר אשר נחנא

דש

א (א) אלה הרים. לפי פה זכרו תצחות ופה כו' כל תפוקות שתקיעין לפנו
תפקות קהן, לפיקד פה את נזקיט ותקירת קרבן פקי בבחן של קראל (פי ספר) →
אל כל ישראלי. אלו זכרים פקחן כי אליו שיטוק ואקרים שם קיימים פה
אקרים ולא נשברם ذקר פגד (קד) אלו קיימם שם קיימים אותו לגד צפומ

(1) א'יר, ברכיה 16:

בבבב בריות תביב עד פסוד אין לד פדה
הביב מנגת כל בדול אמרו בבד בריות
שזהה כל לא תעשה שווא פדרי טטרים
לעבור עליה בקט עשת בבד בריות, לפיכך
קברו את חמת חוויה והבל כת. והוא שם
שני דברים אותן ארוכת וזהו שודה שודה
ושמאות, אלא שאין בת פומחה פן תרודה אלא
בדורי טטרים. בין בית הדרס והוא שודה שודה
שם פבר ונחוש ונתודט העטמות עד שלא
בשאך שם עצם המטמא בודל, והכמים אמרו
לעבור בו פומחה שמא נסאך שם עצם כסועה

טאמדי ר' חיים שאוני כי, טיאו א'ריך א'ריך

כבוד חברוות א' שחזור דעתך

אללה הרים אשר דבר פה אל כל ישראל בבר הירון וגוי והזירום ודי זהב
(דברים א' א'), ופייש' שבנה כו' כל תפוקות שבעיטו בון לבני השקים, והזכיר
בפיהם לבני בבחן של ישראל.

נאה וברינו יטום טורו לבני פורה, בבראו לתוכיה הוא עם ישראל על החטאיהם
הירודאים והטפורהם לכל, וביניהם הוא הורגלים שלילו בגזרה מינה על דור הפהבר,
ולא זכו להבגנו לארץ, והוא חעל אשר עדרינו רחץ עליהם שלא נטה בולו, אלו יוביכ
שידי ופקודין, אבבל פקידה ופקודת גערת פגנו קמן, אעפ"כ גוזר שלם לפרש את
וחטאיהם בפירושו אלו בטה, כדי אל פגינו, אל שמי בזה טום גזוז פוסח, הרי זו
מלמדנו מה גורלה שלם כבוד בריות, וחילוף חטאיהם בזאת.

(3)

. ٣٥ .

זה אמר רל הא **שען** הוא יעד דהו מלך הרים הוא שען רבתוב **זיזא** השען טאה מוי ו' הווא
יעז העט כחוב הרים **זקער** כל חותם וזכרין הום (וק את נפש שפה) [זיך אלל אל חשלח זיך] וזה
מלך חמת ר' טריב (דק) [א'] אה נשע פסוד אלטן בדריה קיטמא עד לה **שען** וונגה לסתם זאטם
ונבכטע שען כהן הדיא לתקודש ברכך ווא נטבה ערוה ברר אויב אברם דם וועלט **טנטש** לה **ההמונדה** ו' **ההמונדה**
האבדם מעתה ורובי **זקערת** זעה נטעם בעבד העזמה דשה רב אויא בר יעקב בפיטני אויא
שען נטקה לערעה בבל זוח לא חטא אווב בנטז אבר רבא בנטז לא חטא בלא חטא טאי א''

ובבר ביארנו דרבערירות שביבן אדים לאחדרו, לא מועלת כוננה טובה ואפוי עאה וונטכוין לעס שמיט, וכמו שפצעינו במונגה שאדרו חזיל כי לעס שמיט נטבונה, ואעפוי'יך גענעה באונן חמור כל צו שטוט כל בניה, כהוווב "רומט בנינס אומללה", ואעפוי'יך שפצעינה צדקה גמורית תייחת, ובוואדי הי' קנט לה פנד לענער או חנת, וול מה שעשותה לא עשתה אלא לתבייאו לידי תפילה, וחוי' בבר פסליין מסס מעדן פנינה, ובכיז מה נורא עונגה. וכל צו למת, כי הונגע בתבירון, יהיו מהשכחו או אדר יהיו, הרחו כטבניש ידו להוור תנור או, ואידן חונגה החובה יכולת לאונת בזוז מאונת, הסכינה שעביבה בין אדים לתבירו היא כטבניאות סכיה. בסיס כסם שטאט שורחת בדיד האגץ.

פָּרָמִים

עיב. כל שאמור לאדם לתרחיק מן תמחוקות ראווי
לו לתרחיק, וכל שכן גהילים ובני תמעלה,
ובכל שכן הצעיר. ואנו כשבכבודו מביאים לחלוק
וללਊבר הגבב משורתו אין ראוי להם לירבות
לאוטו שבשבילו אירע לו דבר זה. ואפסי' שנותא
ראוי לכך, טפוני' שבזו יש למועבר חילשות הדעת
יתהר. והוא שאמור כאן מאנ' נקדים טקסטית לר'
יחסווע וויה להיות בעל דבר, וכן מצינו במחוקות
של קרת^{๑๐} אמרו אל אליעזר בן אחרון וירם את
תמחותה, ולא רצת הקב"ה לומר כן לאחרון עצמו,
כדי ללמד דוד ארץ בכך, אלא בדורים להם אחריו
גדול והען בכל דבר ומפניו אותו, ומשמנונו
אין טויזדים אותו בלא פעם אלא אם כן יסכימנו
להחויר את תרשושן, וזה בו מניחים לו מקום
לחיותן חולק עמו בכבודו ולהיותו אצלנו כעין

ט'ז

ובברכות (ב' יז ב'). איזהו, שכאשר שוכבiero אה ורבן גמליאל מנשיאותו, מרגע כבבודו של ר' יהושע, לא פלצו את ר' יהושע במקומו, אלא סעל ידיו חמי היפעתו, כי אם תמיiri, ואילו היה ר' יהושע ראוי להיות נשיא, לא פינגוו, אלא נזק שיט לריב' בזאת הילשנות חיקית יהוירת, וכמו מגינו במלוקות של קורתו יאמור אל אליעזר בן אחוץ וירם אה וחננאות וגווין" (במחדל ייז ב'), לא רמת הקביה לזרם בן פאטור עמו, כדי לטעם דוד-

הבריטים פמליאיטס, בפלמ"א במעוז דודיג נסיא ירושאל קדרס ח', היה על ח'ז"ל פסקול פאנטום בפלס ולחושש לבך, אבל אלו מחותם והמייחסים איש מקריבי הטעורות החטאיהם בנטשנותם שלחיקו על חותונתו של אהרון, ועליהם אמר ר' ליכן אתה וכל עדרך חנודעים על ח', וזהר אש ח' אכלטם, מה מקומך יש לחוש לבכודם ולצערו שלמי "בעל המלוכה".
שלמות ייזכר את החטאות
ונלמד מה זה שלא רם שיש לחוש לבכודו של ר' יריב נסיא ירושאל, אלא אמר ר' אלון, שחיי בני מות ונגזרות על ח' יין בכבודם האפר, וזכוכם נבדך ונשאך בדראיך נפלו, ולא נימור לסת או לא לפיה השכון מזרוקת זה, ואז שבעשע זה בחותמו לזראו עולם על מזמן
ח', מיט שאריך עבננו יירם הפתחות ח' יין יוזר מטה שגיגע לסת, ובגעש הקב"ה את אהרן
בזה, אשר בזעם שבד ארט אפי' בבדר חמוד פאר, ונגעש בעובס גדור ביוואר, לא תופס
ברבורי גלגרוי. ואני לאה לא מטה נגעה יוזר מטה שגיגע לו.

וחorth ראמר ט' כל המלער על רבי הפטס נזון בטעאות הר
אומת העולם עבד עלי תנייא אמר רב אלעד בא וזהו כהה עט'
ב' פסניא והדריך את בינו וזכה את הכל : אודניאל החון
טמך חתנו וכלהו מטכ' קפידה רותגלא ורותגלאו כלמד ט'

ואין חזריות אמרוים דוקא כבבוזו של הכל בולו, אלא אף כבבוזו של החזום
שבירות, שכן מציגו (גיטון ני' א') אמר ר' אלעזר טה וחותם כתה גדורות כתה של
ברוח, שמי פיעז הקי"ת וה בד ספרא וחותם את ביתו ושרף את חילכו, יטוש, תנא
בზה זו איננה בושה של כלל הארץ, אלא בושה של היחיד, של בד ספרא שטחים כבושים
לא נגע פלאות רודף על כל הארץ, ולבסוף אוות מלך רומי, ואך בושתו של אדם
מרוחם זה בזעם רפיעין, וזהו היה שוחרירם מא בית המקדש ורשות את התיכל.

ט'ג י'ג

5

שלא תבה נזון שתהאותן גדרה הימנו (שם שם. שם) 'ההקה גדרה' לאשוחת לך מה' קיון שדקרה מטה שליא יתיר אומרים זו שדקרה רעושין אוותה יראה. דבר אחר 'ההקה גדרה' לאשוחת לך מה' חס הקדוש קרויך הוא על קבוריו של אותו רשות שליא יאקרו וו' הימה שפצלקה את כלם ואם חס הקדוש קרויך הוא על קבוד הרשות אין צריך לומר על קבود העדיק וכן הויא אומר (תיקרא כ. טז) 'ואלה אשר תקבר אל כל באה לרבעה אתה והרגמת את הנאה ואתה בהבאה' שליא יאקרו זו שבאה שוניהךך אלה קלונית על גדייה להודיעיך שטס מקדוש קרויך הויא על קבוזן של בריות יודע ארון ופטם פ' הבקאה שליא

You may thus infer that he was not an old man, since the ass was older than he.³ WAS I EVER WONT TO DO SO UNTO THEE? (*ib.*) As soon as she finished speaking she died,⁴ so that people should not say: 'This is the animal that spoke, and so make her an object of reverence.' Another exposition of the expression, WAS I EVER WONT TO DO SO UNTO THEE.⁴ The Holy One, blessed be He, [killed her]⁵ out of consideration for the dignity of that villain; so that it might not be said that this was the animal that had degraded Balaam. Now, if the Holy One, blessed be He, has consideration for the dignity of the wicked, needless to say that He has consideration for the dignity of the righteous. In the same strain it says, *And if a woman approach unto any beast, and lie down thereto, thou shalt kill the woman, and the beast* (Lev. xx. 16). The object was that people might not say: 'This is the beast on whose account such-and-such a woman was killed.' This serves to inform you that the Holy One, blessed be He, has consideration for the dignity of mankind.

9. R. Simeon b. Lakish said: Moses gave us in writing in the Torah two sections whose meaning we can infer from the section concerning the wicked Pharaoh. One verse says, *And thou shalt be above only* (Deut. xxviii, 13). This might be taken to imply that you will be like Me, and so Scripture purposely states 'only', a limiting term, signifying: My greatness is higher than yours. We can infer this from the wicked Pharaoh. It says, *Thou [Joseph] shalt be over my house* (Gen. xli, 40). This might be taken to imply: you shall be like me; and so Scripture plainly states, *Only is the throne will I be greater than thou* (ib.), as much as to say, My rank shall be greater than yours. The present passage too, **YE SHALL BE HOLY**, might be taken to imply that your holiness is to be equal to Mine; and so Scripture plainly states, **FOR I THE LORD YOUR GOD AM HOLY** (ib.); that is to say, My holiness is superior to yours. And this also we can learn from the wicked Pharaoh; for it says, *And Pharaoh said unto Joseph: I am Pharaoh* (Gen. xli, 44): Lest you should think that you will be like me, Scripture plainly states, 'I am Pharaoh,' as much as to say, My rank shall be higher than yours. R. Johas observed in the name

גנוגינו לפרטים עד כמה גורל כבוד פדרירות, מחלת מבדוליות עד כמה גאותם בפחדותם, גונגלי תורת נחיתות מנגנון, וכל כר פלאן, ובנהו פראד אחד כבוד חדיות וגדלותו הוו מחלת שארות ואצנו גודל מוד ולכז פבוזו חזק כל כר, אלא שאננו אין לנו השגה בגדרות החמת, ולכז אנו פהיה כל כר. ובבר ביאנו בפראן בפראן חוויל "קדושים לאין" יכול מנגוני, גלי ימי קדרות אידי', קדרות למלען פטרופתם, וכן כה שאננו "חויפות רך לאפליה" אפליה, יכול בזוני גלי יידיע, גודלי למלען פטוטם (ויליאם רום פון ביז'ן), וחנה חורא"ם בז'אן, על "יכול בזוני" פטוליאן אויגנו, ואפליאן פרוש סוב אידי' לאפדרן, ויזיננו פטומ איזו יודעים ומבירויס במרלות חמת, אבל חזיל פירען וחבירו, רוא פוקון ל"יכול בזוני" והזהרנו פטומ פורח לטעם זעם, רק פירען זה שקדושינו למלען פטרופתם, וכן גנדולפי למלען פטוטם, אינו בו לאשע קדרות וגדרות גדרות, אלא שקדושות החקין ובדרומו הייא עוד פטוליאן דוד.

ובן פיו) – קפיטים ומיניהם אוותי, כל דבר שקיים שמיין אלא מקיטיטים (ל); אלו, שתהר וילוי, עזםם שאלו, קפיט כלשון דיל; נס אתביה הדתית. והוא זה מהקרא פטרס רוזאן ונס הרכזתי אודן. קלמר, לא השכלה כלבד קראאנץ כל דבר, כי נס הרכזתי; והזהר ריזו. ושם מוקני שדקהנו וזכירתה, ולא בקהל לאCMD שתוכחה – בטל שקורחן יואנאל – הרכזתי, שלא יאמרנו זו היא פולקלר כלשיט שתוכחה ולא בטל לשלבי. **שפט** יוכם על כבוד הברורות (וכן רוקט ב') ורכישת את צוואתך ואות הרכבתה וכן את תקופת **שפט הרכזתי** (לד) כי לא דעתינו. ונס הנטיעו, וכל קראונת הרטה, שדרשו היה מתקופת שירוד נס כלוין, וכן הקייד לא דצקיין (טט); אם רע בעיניך אשובה לך. לנתירם גור בפקולטת משובבה א, ואחר לו זאת בפקולטת צגי לילכת ושרה פלאוך פקסל את דבורי! למד וזה

AND IT WOULD I HAVE KEPT ALIVE — but now because it spoke and rebuked thee and thou couldst not stand against its rebuke, — just as it is written, "and he said, Nay!" — I have killed it^b) in order that people should not be able to say: This is the animal that silenced^c) Balaam by its rebuke, so that he could not reply. For God has regard for human dignity. Similar is (Lev. XX. 16): "And thou shalt slay the woman and the animal (with which sin was committed)", and similarly (ib. 15): "And the animal shall thou slay." (Tanch.). (84) **לֹא יָדַעֲתָךְ שֶׁ־FOR I KNEW NOT** — This statement, too, (cf. v. 29),

ה' ח' יט

וכו מנגנו בכללעט, שמייד לאחר שמתכוון חובייתו אותו, מודה, שלא יאזרו זו חי
שפלחה את בלעט בתוכהה, ולא חיו יכול להאייבת, והם מקומות על כבוד תרבותיהם (רשי'
כדברי כיב' ליג' בסמ' מיז'). בלעט היה אבוי כל חמימותם שבעולם (יעי' אבות פיה'
מייט', ובפי' וחרי' שם), אעפ' כי מושך לפגיעה בברורו, מותה רקבי' אה ותווון. ואיך'!
שגילו חיים תחווון חית, היה אזן "קיידוש חיט", כל רוזא אומת חית אומת, זו שתח
ח' את פיה, מיט' כיוון שיש בתיירותו בחיים גדייה קלה בנסיבות שכהות זת, חס
מקומות על בברורו וחתימת האותן.

6:3 כה גבנ' יונתן (7)

ט. אמר רבי שמעון בן לקיש שאמי ברשות הכהנים
לט משה פעורה ואט למדין אונן טרשות טרונה גרשע
קחוב אחד אויר (רכשים כת. יג) זעירין רק למקלה י' בטל
שמוני חלמוד לויר ריק' לשון פניות גראמי לפצלה
טערזתט ואט למידין אויה טרעה גראשע שטמבר
(בדאשין פא. ט) אפקה גזירה על גיזה י' בטל גטוני חלמוד
לויר (שם שם. טט) רק הצעא אבדל מטען גראמי למקלה
טערזתט ווינין קדרשים חזרה י' בטל גטוני חלמוד לויר
אי גודש אי גודשי לפצלה גערזתט עוד אט למידין
טרעה גראשע פערעט (שם שם. טט) צ'יאניר טרונה אל יוף
אי טרעה י' בטל גטוני חלמוד לויר אי טרונה גראמי
לפאלה גערזתט אמר רבי יהושע גיטם רבי לר פ' בא'וי

۲۷۰